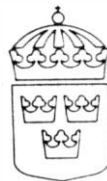


# Motion till riksdagen

## 1988/89:U561

av Olof Johansson m.fl. (c)  
Ett vidgat Europasamarbete



Mot.  
1988/89  
U561

### Inledning

Behovet av internationellt samarbete blir alltmer påtagligt. Världen blir bara mindre. Frågor som är livsavgörande för vår egen vardag, nu och i framtiden, avgörs i växande grad utanför våra egna gränser. Det gäller den mest avgörande framtidsfrågan av alla, den om krig eller fred. Det gäller hur vi skall kunna åstadkomma en ansvarsmedveten hushållning med miljö och naturresurser, och därmed säkerställa en långsiktig hållbar välfärdsutveckling, som kan omfatta alla folk. Det gäller vardagliga men ändå betydelsefulla frågor om sysselsättning och materiell levnadsstandard i vårt eget land.

Sveriges karaktär av litet, högindustrialiserat och tekniskt välutvecklat land gör vårt utlandsberoende särskilt starkt. Vi har ett stort behov av att få verka i en värld präglad av fri handel, folkrätt och internationell rättvisa, och inte den starkes rätt. Och vi behöver en intensiv ekonomisk och vetenskaplig samverkan med andra länder för att kunna fortsätta att själva koncentrera oss på och utveckla det vi är bäst på.

Vårt internationella engagemang måste naturligtvis gälla hela världen. Men det är samtidigt uppenbart att samarbetsbehovet är störst med länder i vårt eget grannskap. Därför har vi all anledning att med särskilt intresse följa vad som händer i vår egen världsdel, Europa, och försöka lämna vårt bidrag till en starkare sammanvävning av denna historiskt så splittrade del av världen.

Mycket tyder på att vi nu upplever en utvecklingsfas som kommer att få historisk betydelse. Det gäller så väl den integrationsprocess som sker inom EG, som den nya öppningen i Östeuropa och i synnerhet i Sovjetunionen. Det är viktigt att Sverige har en öppen och positiv inställning till bägge dessa processer.

Det är ofrånkomligt att den västeuropeiska integrationen har störst omedelbar betydelse för oss. Den omfattar länder med likartade politiska och ekonomiska system som vårt, med en teknisk och ekonomisk utvecklingsnivå som liknar vår, och som vi redan har ett mycket omfattande samarbete med. Hälften av Sveriges totala handelsutbyte sker med Väst-europa.

Våren 1988 beslutade riksdagen, med en mycket bred politisk uppslutning, om utgångspunkterna för Sveriges förhandlingar med EG under de närmste åren. Vi anser att detta beslut skall fortsätta att utgöra grunden för våra kontakter med EG. Centern redovisade i en partimotion inför riksdagsbeslutet synpunkter på förhandlinguppläggning, samverkansformer m.m. Dessa

bedömningar står i allt väsentligt fast. I denna motion vill vi ytterligare utveckla synpunkterna på hur denna del av en utökad europasamverkan skall hanteras från svensk sida.

Vi vill också markera vikten av att vi ökar samverkan med Östeuropa. Den nya öppenhet som i hög grad bär Sovjetledarens, president Gorbatsjovs, signum, kan komma att få stor långsiktig betydelse. Dels innebär en demokratisering och liberalisering av öststaternas politiska och ekonomiska system att förutsättningarna för kontakter och samarbete av olika slag och på olika nivåer starkt förbättras. Dels är ett huvudsyfte med reformarbetet att få fart på den tekniska och ekonomiska utvecklingen. Om detta lyckas så kommer också det rent ekonomiska intresset av ett utökat östsamarbete att ökas. Det finns också anledning att understryka att behovet av en samverkan med våra östeuropeiska grannar på miljöområdet redan nu är akut.

## Europasamarbetet och den svenska neutralitetspolitiken

Det är enligt vår uppfattning ofrånkomligt att alla bedömningar om hur vårt internationella samarbete skall utvecklas måste utgå från en analys av vår neutralitetspolitik.

Den svenska neutralitetspolitiken har historiska rötter sedan början på 1800-talet. Även om det funnits perioder med annan utrikespolitisk orientering kan man se ett tydligt samband mellan den neutralitetspolitiska traditionen och Sveriges historiskt unika långa period av fred. Detta är naturligtvis en viktig orsak till den djupa folkliga förankring som vår neutralitetspolitik har. En stor del av svenska folket har dessutom egna minnen av neutralitetspolitikens betydelse för att hålla Sverige utanför andra världskriget.

### Motiv för säkerhetspolitiken

Huvudsyftet med den svenska neutralitetspolitiken har hela tiden varit att hålla oss utanför varje stormaktskonflikt. Vår neutralitetspolitik har dessutom fått praktiska effekter som är så positiva att de kan betraktas som motiv i sig.

Dit hör den säkerhetspolitiska situation i norra Europa som brukar beskrivas som den nordiska balansen eller den nordiska stabiliteten. Konstellationen av de tre NATO-anslutna staterna, Danmark, Island och Norge, med sina särskilda restriktioner i frågan om kärnvapen, det neutrala Sverige och det likaledes neutrala Finland med sin speciella relation (Vänskaps- och biståndspakten) till Sovjetunionen har under hela efterkrigstidens visat sig främja en låg rustnings- och spänningsnivå i vårt närområde.

Detta gäller fortfarande, även om uppbyggnaden av den sovjetiska Murmanskbasen samt förhandslagring av NATO-materiel i Tröndelagen och av supermakternas flottstyrkor i Nordatlanten och Norska havet är resultat av ett ökat strategiskt intresse för Nordeuropa. Den låsta situationen i Mellaneuropa har lett till att stormakterna i det nordatlantiska området prövar nya strategier, vilket leder till att Sveriges roll som alliansfri stat blir allt viktigare. Helt klart är att en omprövning av den svenska neutralitetspolitiken skulle förändra den säkerhetspolitiska situationen i Nordeuropa på ett sätt som knappast skulle välkomnas av någon.

En annan effekt av den svenska neutralitetspolitiken är den oberoende och aktiva utrikespolitiska roll som Sverige haft möjlighet att spela. Sverige har ofta tillsammans med andra neutrala och alliansfria länder på ett mycket aktivt sätt kunnat bidra till avspänningssträvandena mellan öst och väst, exempelvis inom ESK-processen. Tidigt kom Sverige att spela en inte obetydlig roll i det internationella arbetet för nedrustning. En liknande brobyggarroll har vi kunnat spela i relationerna mellan nord och syd – rika och fattiga länder. Vår fristående position i förhållande till supermakter och maktblock har skapat en särskild trovärdighet åt vårt agerande och de förslag vi lagt fram. Det förtroendekapital vi kunnat bygga upp under åren har också varit en stor tillgång i vårt arbete i FN, i fredsbevarande styrkor, i observatörsfunktioner, i medlarroller av olika slag och i de olika FN-organens vardagsverksamhet i övrigt.

Vi anser att denna oberoende och aktiva utrikespolitiska roll är ett värde i sig för Sverige. Våra möjligheter att påverka det internationella skeendet har på detta sätt blivit betydligt större än vad vårt lands storlek normalt skulle ge vid handen. Det goda namn vi på många sätt kunnat förvärva har dessutom varit ett stöd för svenska intressen i skilda sammanhang. Vi anser att Sverige har all anledning att försöka bevara denna aktiva utrikespolitiska roll också för framtiden.

### **Neutralitetspolitikens förutsättningar**

Sveriges fristående utrikespolitiska position är inte någonting som kommer av sig självt. I formell mening kan naturligtvis en alliansfrihet åstadkommas helt enkelt genom att vi avstår från att ingå i någon militärallians. Om denna alliansfrihet skall få något utrikespolitiskt värde förutsätter det dock att vi skapar en trovärdighet för vår vilja och förmåga att upprätthålla en neutral position också vid allvarliga konfrontationer mellan stormaktsblocken och t.o.m. i en krigssituation. Den svenska neutralitetspolitiken stöder sig inte på några internationella fördrag eller garantier från stormakternas sida. Den är helt självvald och det ankommer på oss själva att skapa tilltro till den i omvärlden. Den svenska neutralitetspolitikens betydelse förstärks av vårt geografiska läge mellan Europas bägge militära block.

En viktig förutsättning för denna trovärdighet är ett starkt försvar. Den dag man inom militärallianserna bedömer, att enda sättet att förhindra att motsidan får kontroll över Sverige i en konfliktsituation är att själv skaffa sig denna kontroll, har neutralitetspolitiken förvandlats till en tom gest. Erfarenheten pekar också på att en försvagning av det svenska försvaret tenderar att aktualisera en upprustning i vårt närområde.

En annan trovärdighetsfråga är att vi redan i fredstid kan föra en självständig säkerhetspolitik. Det är viktigt att våra ställningstaganden i utrikespolitiska frågor baseras på våra egna bedömningar och våra egna önskemål. Vi får inte framstå som öppna för påtryckningar från andra. De systematiska utrikespolitiska samarbetssträvanden som förekommer mellan Sverige och övriga nordiska länder samt genom följsamhet mot beslut i FN:s säkerhetsråd anser vi däremot väl förenliga med en trovärdig och självständig utrikespolitik.

Om dessa två tidigare nämnda förutsättningar, ett starkt försvar och en självständig utrikespolitik, ska kunna förverkligas krävs en tredje faktor – en rimlig ekonomisk självständighet. För Sverige med sitt stora utlandsberoende är detta ett förhållande som kräver särskild omsorg. Det är viktigt att vi har en tillräckligt väl fungerande inhemsk försörjning och att våra internationella ekonomiska band är tillräckligt väl förgrenade. Här spelar en inhemsk krigsmaterielindustri en viktig roll, liksom försörjningssituationen i sin helhet.

Om Sveriges ekonomi ensidigt integreras med en viss grupp av länder så att vi inte kan fungera om kontakterna med dessa länder allvarligt störs, hotas tilltron till vår neutralitetspolitik. Då kan vi inte göra troligt att vi är i stånd att klara en neutral linje i en allvarlig kris eller krigssituation. Det skulle innebära att vi ekonomiskt skärs av från våra samarbetspartners. Även i fredstid skulle vi bli ytterst känsliga för ekonomiska påtryckningar från den grupp av länder vi samarbetar med. Våra möjligheter och trovärdigheten i vår vilja att föra en självständig och oberoende utrikespolitik skulle därmed beskäras

### **Neutraliteten och EG-samarbetet**

Vår neutralitetspolitik har en avgörande betydelse för hur våra relationer till EG kan utformas. Det är ett faktum som har präglat vår EG-debatt sedan lång tid tillbaka. Hittills har också säkerhetspolitiken fått utgöra ett avgörande hinder för ett svenskt EG-medlemskap. I riksdagens beslut om EG-samarbetet våren 1988 konstaterades att medlemskap inte är ett syfte med de nu aktuella förhandlingarna. I såväl den bakomliggande propositionen som i flera partimotioner framhölls just neutralitetspolitiken som ett avgörande hinder.

Samtidigt har det dock i debatten ifrågasatts om denna etablerade politiska doktrin verkligen inte kunde bli mogen för omprövning. Man har påpekat att det redan finns ett neutralt land, Irland, i EGs medlemskrets. Ett annat neutralt land, Österrike, har anmält som sin avsikt att pröva frågan om ett medlemskap i EG. Detta skulle i så fall kunna åberopas som ett efterföljansvärt exempel också för Sverige.

För att bedöma de långsiktiga möjligheterna för ett svenskt EG-medlemskap med bibehållen neutralitet måste man utgå från den svenska neutralitetspolitikens särdrag i jämförelse med länder som Österrike och Irland. Den svenska neutralitetspolitiken är, som vi framhållit, helt självvald och bygger inte på några krav eller åtaganden från andra länder. Därmed är det också vi själva som i varje tillfälle har intresse av att säkerställa tilltron till den. Detta kan aldrig ersättas av någon form av "godkännande" från utomstående makt. Det skiljer oss från Österrike, vars neutralitet i hög grad bygger på önskemål från segrarmakterna i andra världskriget. Vad gäller Irland gör dess geografiska läge, omgivet av NATO-stater, att dess neutralitetspolitik mer är att betrakta som en politisk markering än en säkerhetspolitisk position av betydelse för den europeiska maktbalansen.

Strävandena att låta EG-samarbetet gå långt utöver det ekonomiska i riktning mot en politisk union har under åren blivit allt tydligare, även om det också finns krafter som verkar i en motsatt riktning. I det tal som

ordföranden i EG-kommissionen. Jaques Delors höll inför ECi-parlamentet den 17 januari i år framhävdes färdriktningen mot en politisk union mycket tydligt. Det utrikespolitiska samarbetet. EPC, ställer krav på en så långtgående utrikespolitisk samordning att det är oförenligt med vår utrikespolitik.

Riksdagens EG-beslut våren 1988 innebar att vi, utan att eftersträva medlemskap, skall försöka delta i den västeuropeiska integrationen i största möjliga utsträckning. Också här är det dock viktigt att ta hänsyn till neutralitetspolitikens krav. Det är därför enligt vår uppfattning, bl.a. av utrikespolitiska skäl, viktigt att vi kontinuerligt prövar EG-relationerna i fråga om självförsörjningsrespektive sårbarhet i den svenska ekonomin.

Det finns också anledning att förena de svenska insatserna för att öka samarbetet med EG med liknande ansträngningar att utveckla samarbetet med andra länder och grupper av länder. Det faktum att över hälften av den svenska handeln i dag sker med EG-länderna är inget skäl att ensidigt inrikta arbetet på att utveckla de ekonomiska relationerna endast med denna ländergrupp. Vi bör istället, parallellt med ett ökat EG-samarbete, eftersträva att minska vår handelspolitiska sårbarhet genom en ökad utrikeshandel också med andra marknader.

Nordamerika är redan nu vår näst efter Västeuropa viktigaste marknad och inte mindre viktig att vidareutveckla. De östeuropeiska marknaderna kan komma att få en ökad betydelse som ett resultat av de politiska och ekonomiska moderniseringssträvanden som initierats med begrepp som perestrojka och glasnost. Vi återkommer till detta längre fram i denna motion. Ostasien hör till de mest dynamiska ekonomiska regionerna i världen. Här är Sveriges relationer ännu blygsamma och behöver utvecklas. Tredje världens länder spelar en förhållandevis liten roll i världsekonomin på kort sikt men många av dem kan bli betydelsefulla i ett längre perspektiv.

Det finns enligt vår uppfattning stor anledning för statsmakterna att på ett mer systematiskt sätt än hittills överväga hur vi kan komplettera vårt intensifierade EG-samarbete med starkare ekonomiska band också med andra marknader i världen. Detta är viktigt med hänsyn till trovärdigheten av vår neutralitetspolitik men öppnar också ekonomiskt mycket intressanta perspektiv.

## Efta-samarbete

Efta är en frihandelsorganisation med Sverige, Finland, Island, Norge, Schweiz och Österrike som medlemmar. Efta har en central roll i de svenska överläggningarna med EG. Många skäl talar för att Efta-staterna bör samordna sin förhandlingsuppläggning i förhållande till EG.

För att få effektivitet i detta avseende måste Efta-samarbetet stärkas utöver dagens nivå. Mycket talar för att Efta behöver juridiska organ jämställda med EG, men utan den överstatlighet som kännetecknar EG-organen. En förstärkning av Efta som organisation kommer därför att ställa krav på förstärkning av Efta-resurser i respektive medlemsland. Bl.a. bör övervägas inrättande av en särskild Europaombudsman i vart och ett av Eftas medlemsländer för att bevaka inte bara nationella intressen utan främst enskildas och företags intressen av att ingångna avtal och spelregler i Europasamarbetet följs.

Efta-samarbetet bör dock ges vidare ambitioner än att enbart tjäna ett förhandlings syfte i överläggningarna med EG. Vi anser att Efta bör få en central uppgift i att åstadkomma frihandelsavtal också med andra länder och ländergrupper än EG.

EG har nyligen upprättat officiella avtal och kontakter med de östeuropeiska länderna via SEV. Det finns ingen ingenting som motsäger att inte Efta-länderna skulle kunna spela en mera aktiv roll i handel och industriell utveckling i samarbete med Östeuropa.

Sverige bör därför inom ramen för Efta-samarbetet eftersträva en förstärkning av Efta som organisation inför EG-överläggningarna men samtidigt verka för att Efta som frihandelsorgan upprättar handelsavtal med bl a Nordamerika, Japan och de östeuropeiska länderna.

Om EFTA av inre orsaker, t.ex. en österrisk ansökan om medlemskap i EG, skulle visa sig mindre lämpligt som samordnings- och förhandlingsorgan, bör Sverige i första hand eftersträva en nordisk samordning av förhandlingar och överläggningar med eg. Under alla omständigheter bör ambitionsnivån i det nordiska samarbetet höjas väsentligt.

## Nordiskt samarbete

Ett nordiskt program svarande mot EG:s vitbok bör tas fram. I ett första skede bör arbetet inom de nordiska samsarbetsorganen inriktas på att följa upp EG:s vitbok med sikte på 1992. Syftet bör vara att Norden inhämtar EG:s förslag i olika samsarbetsfrågor. Initiativ bör tas för att avlägsna handels hinder i Norden och etablera Norden som en hemmamarknad.

En gemensam transportpolitik bör utformas innefattande också luftfartsfrågor. Norden bör göras till ett gemensamt utbildningsområde, generell examensgiltighet bör införas och det nordiska forskningsarbetet byggas ut. Vidare bör ett nordiskt ungdomsutbytesprogram genomföras.

De nordiska länderna bör vidare främja internationella konventioner inom miljöområdet och harmonisera sin miljölagstiftning efter principen högsta tillämplad ambitionsnivå i varje land. På motsvarande sätt bör ambitionsnivån höjas på arbetsmiljöområdet.

I kontakterna med EG bör de nordiska länderna uppta gemensamma överläggningar med EG om tillträde till EG:s forskningsprogram samt student- och ungdomsutbytesprogram. Nordiska medborgare och medborgare från EG-länderna bör ha samma ställning vid resor och likartade möjligheter att flytta och söka arbete inom det gemensamma området. Vidare bör övervägas inrättandet av en nordisk institution för EG-rätt.

Flertalet av dessa förslag har framförts av Söder-kommittén, dvs Nordiska rådets internationella kommitté som nu avlämnat sitt betänkande. Vi finner förslagen välmotiverade och kommer att ge dem vårt helhjärtade stöd vid den fortsatta behandlingen inom Nordiska rådet.

### Den sociala dimensionen

Sverige har gemensamma värderingar med övriga Västeuropeiska länder ifråga om demokrati, mänskliga rättigheter och rättssäkerhet. Detta är en väsentlig och avgörande grund för vårt deltagande i den västeuropeiska integrationen, särskilt i fråga om den sociala dimensionen. Samtidigt måste utgångspunkten vara att vi kan hävda också sådana värderingar där samstämmigheten med EG-länderna inte är lika påtaglig.

I vårt land värderas sysselsättningen högt. I Sverige har vi en avgjort lägre arbetslöshet än EG-länderna har. Arbetsmiljöreglerna är i allmänhet mer långtgående i Sverige än inom EG. Jämställdheten mellan kvinnor och män på arbetsmarknaden är bättre än i många EG-länder. De fackliga organisationerna har inflytande i näringslivet och den offentliga sektorn, vilket också ger stabilitet på arbetsmarknaden.

Det sociala trygghetssystemen är i Sverige i allmänhet uppbyggt utifrån varje individs egna rättigheter. Inom EG är de sociala trygghetssystemen oftare knutna till individens anställning. Det är angeläget att inte ge avkall på den rättvisa som vårt trygghetssystem garanterar varje individ.

Arbete åt alla är en viktig målsättning för centerns näringsregional- och arbetsmarknadspolitik. Även i samarbetet med EG måste den svenska regeringen, enligt vår uppfattning, aktivt hävda rätten att skapa arbete, trygghet och god miljö för människorna oavsett bostadsort i landet.

Det är vår bedömning att ett deltagande i integrationen kan ge många fördelar ur sysselsättningssynpunkt. Detta får emellertid inte innebära att behovet av en aktiv sysselsättningspolitik anses tillgodosett med svenskt deltagande. Även i integrationsarbetet måste sysselsättningen värderas högt med de avgörande krav detta ställer, främst på den ekonomiska politiken.

Från svensk synpunkt måste också miljöfrågorna tillmätas stor betydelse på alla områden. De får dock inte begränsas till produkters effekter på miljö, liv och hälsa utan man måste också inbegripa tillverknings- och energiprocesser och verkningsfulla insatser för att komma tillrätta med gränsöverskridande miljöföroreningar i atmosfär och vatten. I detta sammanhang måste hela Europa ses som en helhet.

Samarbetet i Västeuropa har hittills varit inriktat på varuhandeln. Det har föranlett kontakter på företags-, myndighets och regeringsnivå. När samarbetet breddas och får konkret innehåll på många andra områden är det angeläget att också deltagandet breddas. Därför bör sådana former eftersträvas att t.ex. företrädare för fackliga organisationer och olika intresseorganisationer kan delta. Konsumentorganisationer bör ges möjlighet till insyn och påverkan i europeiska organ och institutioner.

### Näringslivets internationalisering

Den ökande internationaliseringen av svenskt näringsliv främst med bäring på EG kommer stegvis att förändra villkoren för de svenska företagen. Beroendet av internationella intressen, nya maktgrupper, den internationella ekonomiska utvecklingen och beslut kommer att påverka de svenska företagen.

Sverige är i många avseenden mer internationaliserat än de flesta industriländer inom och utom Europa. Det gäller såväl handel som industrins inriktning, liksom förekomsten av transnationella företag i Sverige. Även på kultur- och utbildningsområdet är Sverige starkt internationellt inriktat.

Många av de svenska storföretagen är starkt beroende av utlandsmarknaden, t.ex. skogsindustrin och företag som Volvo, Saab, Electrolux, SKF etc. Deras beroende av den västeuropeiska och internationella marknaden påverkar i sin tur villkoren för underleverantörer som är knutna till dessa företag.

Okande internationalisering inom näringslivet och integrationen i Västeuropa ger svensk industri tillgång till nya marknader. Samtidigt ökar sårbarheten eftersom vi blir allt mer beroende av beslut utanför landets gränser.

Även om de svenska storföretagen har en volymmässigt stor del av exportmarknaden får man inte glömma bort de mindre och medelstora företagens roll. Av de direktexporterande företagen har 97 procent färre än 200 anställda. Dessa företag representerar främst varuhandeln och tillverkningsindustrin och skapar förutsättningar för en decentraliserad samhällsstruktur.

Det finns anledning utgå ifrån att de medelstora svenska företagens villkor kommer att påverkas mera vid ett närmande till EG än t.ex. de största företagen, som oftast redan är etablerade inom EG.

För att balansera beroendet av några stora och starkt utlandsorienterade företag är det viktigt att få en positiv småföretagsutveckling i vårt land. Därför måste de mindre företagen främjas i förhållande till de stora företagen. Det behövs en kraftfull satsning på nyetablering av företag, vilket också är en garanti mot stora företagsflyttningar utomlands. Därför måste åtgärder vidtas, som stimulerar nyföretagande, och de mindre företagen bör ges en framskjuten roll i svensk näringspolitik.

I centerns näringspolitiska motion till årets riksmöte har vi betonat att även de små företagen måste bli delaktiga i den harmoniseringsprocess som sker gentemot EG. Den får inte ske på de stora företagens villkor. Det är därför självklart att småföretagen skall vara välrepresenterade i de olika organ som från svensk sida bereder EG-fragorna. I olika tidigare sammanhang har vi framfört krav på att småföretagen skall vara representerade i regeringens s.k. EG-råd. Därför är det tillfredsställande att regeringen nu gått med på detta förslag och gett småföretagen representation i EG-rådet.

Frågan om reformering av jordbruksprissystemen är viktiga också vid de kommande förhandlingarna med EG, även om förhandlingar i första hand sker inom GATT. Avreglering av gränsskyddet kan aldrig bli en fråga för Sverige ensamt.

EG är till sin karaktär en tullunion som för närvarande har ett högt gränsskydd och ett högt jordbruksstöd. EG:s gemensamma regler kompletteras dessutom av nationella regler ifråga om t.ex. kapitalförsörjning och avskrivningsregler som i praktiken innebär ett nationellt stöd till jordbruket utöver vad den gemensamma jordbrukspolitiken ger.

Prisjämförelser visar att svenskt jordbruk på flera områden väl tål en jämförelse med EG. Från svensk sida är det viktigt att följa EG:s agerande i



samband med GATT-förhandlingarna så att det svenska jordbruket inte förlorar konkurrensfördelar i närområdet. Sverige kan ha svårt att konkurrera med lätttransporterade bulkvaror som spannmål, medan förädlade, specialiserade produkter av hög kvalitet har bättre förutsättningar.

Mot. 1988/89  
U561

### **Valutaregleringen**

Riksbankens beslut att fortsätta avregleringen inom valutaområdet kommer att förändra villkoren och förutsättningarna för företag, banker, försäkringsbolag och enskilda.

Med hänvisning till den starka internationaliseringsprocess som pågår vill regeringen i allt väsentligt avveckla de kvarvarande delarna av valutaregleringen. Någon djupare analys av de effekter detta långsiktigt kan få för svenskt näringsliv, företagsutveckling och den regionala utvecklingen görs inte i finansplanen.

Vi uppfattar avskaffandet av valutaregleringen som ett uttryck för strävan att påskynda harmoniseringen av svensk lagstiftning med de västeuropeiska ländernas. Det får emellertid inte innebära att vi därmed avhänder oss möjligheterna att ingripa om effekterna inte blir förenliga med andra uppställda mål.

Vi finner det nödvändigt att avskaffandet av valutaregleringen kan kombineras med sådana regler att den inte kommer i konflikt med uppställda välfärdsmål eller får negativa effekter på den regionala utvecklingen. Exempelvis måste det, enligt vår uppfattning, vara möjligt att göra korrigeringar om en avskaffad valutareglering leder till att utländska placeringar i värdepapper allvarligt förändrar ägarbilden och inflytandet i svenskt näringsliv. Därför måste riksdag och regering noggrant följa utvecklingen.

För att det inte skall uppstå situationer där vitala svenska industri- och ägarintressen helt kommer att styras av nya makt- och ägarkoncentrationer utanför landets gränser måste det vara möjligt att införa begränsningsregler av olika slag. I den harmoniseringsprocess med den västeuropeiska gemenskapen som pågår är detta viktigt att beakta. Sverige måste ha möjlighet att utveckla och vidmakthålla en närings- och ägarstruktur som garanterar inflytande, regional utveckling och trygghet för de anställda.

I detta sammanhang är det viktigt att utveckla Norden som en gemensam hemmamarknad. Därför bör integrationsarbetet och valutaregleringens avskaffande också ses i ett nordiskt perspektiv. De nordiska länderna bör samarbeta närmare i valutafrågor.

### **Det europeiska valutasamarbetet**

Det Europeiska Monetära Systemet (EMS) som kom till stånd 1979 var ytterligare en milstolpe i EGs långsiktiga ansträngningar att utveckla det ekonomiska och monetära samarbetet inom EG. Målet var att skapa och stimulera en samordnad ekonomisk politik mellan medlemsstaterna och skapa ytterligare förutsättningar för en europeisk ekonomisk union.

EMS-samarbetet fungerade inledningsvis trögt i portgången. I stället inriktades samarbetet på att utveckla existerande samordning inom EMS och främja en jämbördig ekonomisk utveckling i medlemsstaterna. Längst har samordningen kommit på det penningpolitiska området parallellt med att det

reglerade valutasamarbetet har utvecklats. Det senare innebär fasta växelkurskurser mellan EMS-staterna. Genomförda växelkursjusteringar har dessutom kombinerats med ökade krav på fortlöpande ekonomisk-politiska anpassningsåtgärder.

Efter denna inledande harmonisering i början av 80-talet avstannade utvecklingen av samarbetet. Inte förrän under de allra senaste åren har nya samarbetsinitiativ lanserats. Bl a togs ytterligare ett steg i samband med översynen av Romfördragen 1985 då målet för en ekonomisk och monetär union ånyo aktualiserades. Enigheten mellan EGs medlemsstater om hur långt harmoniseringen på detta område bör gå är dock fortfarande begränsad.

Skälen till att diskussionerna kring EMS-samarbetet fått ny fart är den snart fullständigt genomförda kapitalliberaliseringen inom EG. Denna kräver en ytterligare förstärkning av det ekonomisk-politiska samarbetet mellan medlemsstaterna. Målet är att under de närmaste åren gå vidare, dels i det penningpolitiska samarbetet, dels i EMS' valutakurssamarbete. Detta avses sedan åtföljas av ett utökat samarbete vad gäller den ekonomiska politiken, inklusive skatteområdet. Den pågående kapitalliberaliseringen kommer m a o att öka trycket på EMS-länderna att sträva efter förenlighet i den ekonomiska politiken och för en gemensam ekonomisk utveckling.

På senare år har EMS som stabilitetsfaktor ökat i betydelse – framför allt för ekonomier som den västtyska. En effekt av det intensifierade EMS-samarbetet är att skillnanden i inflationsnivå mellan medlemsstaterna exempelvis Västtyskland och Frankrike har minskat.

Även om intresse finns från flera EMS-stater att få med EFTA-stater som Österrike, Schweiz och Sverige i EMS-samarbetet är detta för svenskt vidkommande av väl kända skäl varken aktuellt eller möjligt. De positiva effekter för svensk ekonomi som den pågående utvecklingen av valutaregleringen medför är för närvarande tillräckliga. Erforderliga prisstabiliserande effekter och den ränteanpassning till en internationell kapitalmarknad, som avskaffandet av valutaavregleringen nu leder till, uppfyller mer än väl nödvändiga anpassningar utan en EMS-integration.

För medlemskap i EG är det idag inte nödvändigt att vara medlem i EMS. Däremot förutsätter en EMS-anslutning medlemskap i EG. EG-stater som Storbritannien, Spanien, Grekland och Portugal har hittills valt att stå utanför växelkurssamarbetet. För vårt vidkommande är det självfallet så att en svensk anslutning till EG eller EMS varken är nödvändig eller möjlig. Den svenska linjen bör karaktäriseras av öppenhet och strävan till ett nära samarbete utan medlemskap i Europeiska Monetära Unionen.

### **Regionalpolitiken**

I centermotionen till riksmötet 1987/88 med anledning av propositionen om Sverige och den västeuropeiska gemenskapen framhölls regionalpolitikens betydelse för att åstadkomma en positiv utveckling över hela landet. Även inom de länder som ingår i EG finns regionala balansproblem. I EG:s regionalpolitik inriktas olika åtgärder på att främja utvecklingen i de sydeuropeiska länderna.

De regionala balansproblemen i Sverige är av en annan art än i de tätbefolkade kontinental länderna. Den svenska utgångspunkten måste därför vara att inte ge avkall på rätten att göra insatser för regional balans genom infrastrukturella satsningar, stöd till företagsetablering och utveckling, reducering av ogynnsamma avståndskostnader m.m.

Den ökade integrationen med Västeuropa, som kan medverka till ökad koncentration i näringslivet, gör det nödvändigt att de svenska regionalpolitiska insatserna förstärks. Därigenom kan näringslivet i hela landet få stark konkurrenskraft på den gemensamma marknaden.

Kommittéer och särskilda utredare har av regeringen getts direktiv att beakta EG-aspekten i sin utredningsverksamhet. Vi vill betona att detta måste ske på ett sådant sätt att avsteg inte görs från centrala välfärdsmål, t.ex. sysselsättning och social trygghet, regional balans, god miljö, produkt-säkerhet och inflytande. Det är också nödvändigt att regeringen i harmoniseringsprocessen analyserar de långsiktiga effekterna för svenskt vidkommande.

### **Kultur**

I Europasamarbetet bör ingå klara kulturpolitiska ambitioner. Ett närmare kultursamarbete såväl inom som utom EG bör ha som målsättning att utveckla den dynamik som skapas av många regionala och nationella kulturer. En likriktning och nivellering av den europeiska kulturtraditionen, formad av starka kommersiella krafter, bör aktivt motverkas.

De olika kulturtraditionerna i Europa måste värnas och utvecklas. Det gäller även den nordiska kulturen. Arbetet måste också innefatta aktiva åtgärder för att bevara och restaurera kulturskatter och -minnesmärken som hotas av luftföroreningar och andra miljöskador. Gamla tekniker och traditioner måste bevaras samtidigt som grunden i samarbetet måste vara framåtsyftande, dvs att utveckla och förstärka nya kulturströmningar och konstnärligt skapande.

### **Utbildning**

De utvidgade internationella kontakterna märks, inte minst inom utbildningsområdet. Behovet av goda språkkunskaper blir allt tydligare, såväl inom arbetslivet som inom utbildningsväsendet. Men även andra kunskaper är viktiga. Samhällskunskap i vid mening samt kunskaper om och förståelse för olika länders och världsdelars kulturer blir allt viktigare i våra internationella kontakter.

Goda kunskaper i utländska språk är en förutsättning för att våra ungdomar skall kunna tillgodogöra sig önskvärd litteratur och få tillgång till kunskap. I vår partimotion om utbildning har vi därför föreslagit en rad åtgärder för att förbättra språkutbildningen på alla nivåer. Dessa förslag måste fullföljas. Det kräver att utbildningsväsendet garanteras tillräckliga resurser såväl inom ungdomsskolan som inom den högre utbildningen och forskningen.

Som vi framhållit i den ovan nämnda partimotionen kräver ett aktivt deltagande i ett europeiskt forsknings- och utbildningssamarbete att vårt eget land också har ett tillräckligt utbildningsutbud på andra språk än svenska.

Först då kan studerandeutbytet få en sådan omfattning att vi uppfattas som en jämbördig part i samarbetet.

Inom EG-samarbetet tillmäts vuxenutbildningen och yrkesutbildningen en särskild betydelse. Redan i Romavtalet slås fast att det europeiska samarbetet skall gälla yrkesutbildning. Detta understryks ytterligare i 1986 års beslut om en gemensam europeisk arbetsmarknad. I dessa sammanhang läggs särskilt stor vikt vid den återkommande utbildningen.

Inom dessa utbildningsområden är Sverige väl rustat. Vi har en väl utbyggd organisation för utbildning av vuxna på alla nivåer och en effektiv arbetsmarknadsutbildning. Den svenska folkbildningen med dess mångfald av studieförbund och studiecirklar är unik. Inget annat land kan erbjuda en motsvarighet till den svenska vuxenutbildningen. Till detta kan också läggas de senaste årens utveckling av personalutbildning inom företagen.

### **Forskning och utveckling**

Forskning och utveckling är ett av de viktigaste områdena i vårt samarbete med EG. Den intensifierade samverkan över gränserna som är en del i integrationsprocessen kan komma att visa sig mycket fruktbringande, och undanröja den tendens till eftersläpning på vissa viktiga områden som Europa ibland upplevt i förhållande till USA och Japan. Det är självklart av högsta intresse att Sverige kan delta i detta arbete på så likvärdiga villkor som möjligt.

Önskemålet om delaktighet gäller såväl skilda forskningsprogram som mer allmänna program för utbyte av studenter och forskare mellan universitet och vetenskapliga institutioner. Det är således viktigt att vi kan finna former för att delta i programmet för studentutbyte, ERASMUS, liksom i de tekniskt-naturvetenskapligt inriktade programmen SCIENCE och COMETT.

Inom EG satsas betydande resurser på forskning och utveckling inom intressanta teknikområden, som kan få stor betydelse för den framtida industriella utvecklingen.

För Sverige är det angeläget att delta i de FoU-program som etableras i Västeuropa, inom och utom EG. Teknisk utveckling och förnyelse är angelägna så att svensk industri i framtiden kan hävda sin konkurrenskraft i internationella sammanhang. Därför måste särskild vikt fästas vid de industriinriktade programmen; ESPRIT (informationsteknologi), RACE (kommunikationsteknologi), BRITE (basteknologi) m fl. I slutet på förra året beslutade regeringen att Sverige skall delta i fem nya projekt i COST, organisationen för tekniskt- vetenskapligt forskningssamarbete i Västeuropa. Det gäller uppbyggnad av databank om lätta legeringars egenskaper, datasäkerhet i teleinformatik, samordnade rymdbaserade och jordnära nät, optisk mätteknik samt aktiva gruppantennar. I flera av dessa projekt är Televerket engagerat. Det här är bra exempel på hur Sverige aktivt kan och bör engagera sig i det europeiska forskningssamarbetet.

Den svenska industristrukturen präglas av flera mogna branscher och företag som kan få betydande problem att hävda sig på internationell marknad om de inte kan utveckla ny teknik. Det är också viktigt att med

ökade forskningsinsatser inom nya branscher bredda och stärka svensk industri, vilket förutsätter en ökad satsning på forskning också vid mindre högskolor. Det bör också bidra till en positiv regional utveckling i områden som idag är utsatta.

Forsknings- och utvecklingsinsatser får inte avgränsas till storföretag utan i ännu högre grad inriktas på de små och medelstora företagen, som aktivt kan bidra till förnyelsen av näringslivet. Därför måste villkoren för de mindre företagens forsknings-samarbete med Västeuropa prioriteras, vilket innebär att staten måste bidra med ekonomiska resurser i långt större utsträckning än som nu gäller.

Finansieringen av de mindre företagens medverkan i olika forskningsprojekt måste uppgå till en jämförbar nivå med vad som satsas inom EGT-länderna.

### **Parlamentarisk förankring**

I utrikesutskottets betänkande 1987/88:24 om Sverige och den västeuropeiska integrationen betonades vikten av en god information. "Det är angeläget att riksdagen är välinformerad om utvecklingen av samarbetet mellan Sverige och EG och får möjlighet att på ett tidigt stadium ta del av viktigare förhandlingsfrågor", anförde utskottet. Detta är, enligt vår uppfattning, ett mycket viktigt uttalande.

Regeringens arbete med harmoniseringen och prövningen av EG:s s.k. vitbok måste ske på ett sådant sätt att riksdagen är väl informerad om utvecklingen och vad det betyder för Sverige.

Utöver att viktigare frågor föregås av samråd i utrikesnämnden måste informationen till riksdagen förbättras. Riksdagens EFTA-delegation kan visserligen till de olika partigrupperna förmedla information om viktigare frågor. Vi finner inte detta tillfyllest. Det bör därför vara en självklarhet att inrätta ett parlamentariskt organ som utifrån ett helhetsperspektiv följer EG-förhandlingarna.

Med hänsyn till EG-samarbetets särskilda vikt anser vi det motiverat att en särskild parlamentarikergrupp tillsätts för att kunna följa förhandlingarna ungefär på samma sätt som det parlamentariska deltagandet i nedrustningsförhandlingarna. Parlamentarikergrupper borde också kunna mötas tillsammans med regeringens EG-råd och delta i dess överläggningar.

Vi finner det vidare nödvändigt att regeringen genom redogörelser till riksdagen regelbundet informerar om utvecklingen i integrationsprocessen mellan Sverige och EG, liksom om Sveriges ställningstaganden inom EFTA. Den utrikespolitiska deklARATIONEN och handelspolitiska deklARATIONEN får i detta sammanhang betecknas som viktiga delar. Eftersom arbetet med den Västeuropeiska integrationen inrymmer så många delavsnitt bör regeringen mer kontinuerligt inför riksdagen redogöra för läget. Det kan lämpligen ske i anslutning till riksdagens frågestund. Härigenom skulle det också vara möjligt för riksdagens ledamöter att mera aktivt kunna delta i debatten om Sveriges roll i Europa.

Miljöproblemen kan endast lösas genom internationellt samarbete. Gränsöverskridande luftföroreningar, svavel, kväve, kolväte m.fl. förs med vindarna in över landet, samtidigt som en del av de svenska utsläppen förs till andra delar av främst Europa. Ett tragiskt exempel på dessa gränsöverskridande nedfall är de allvarliga radioaktiva substanserna över stora delar av Sverige från Tjernobyl.

Havsmiljöproblemen är på motsvarande sätt internationella och kräver långtgående överenskommelser på europeiskt och globalt plan. FN:s ekonomiska kommission för Europa, ECE, är i många avseenden det naturliga forat för europeiska överenskommelser på miljöområdet. Det är också inom ramen för ECE-samarbetet som konventionen om långväga gränsöverskridande luftföroreningar har upprättats. Även USA och Kanada deltar i samarbetet inom ramen för konventionen.

Miljöfrågorna måste bli centrala i de kommande överläggningarna med EG. Sverige måste hävda sin rätt till en långtgående miljöpolitik för att förebygga problem och skydda miljön. Samtidigt har Sverige ett starkt intresse av att vi tillsammans med EG på en rad områden höjer miljöambitionerna. Samarbetet bör ske på högsta tillämplade ambitionsnivå. Den växande miljöopinionen i Europa verkar i samma syfte.

Det är också angeläget att ett alleuropeiskt samarbete upprättas på miljöområdet innefattande också de östeuropeiska länderna. En internationell luftvårdsfond måste tillskapas som ger ekonomiska möjligheter för Polen m.fl. länder att investera i miljövänlig teknik som kan minska utsläpp och skadeverkningar såväl i det investerande landet som i grannländerna.

Räddningsplaner bör vidare upprättas för bl.a. Östersjöns och Nordsjöns miljö, innefattande också tillrinningsområdena. Vi har i en särskild partimotion redovisat förslag till internationella åtgärder på miljöområdet. I detta sammanhang vill vi understryka den viktiga roll för miljön som det europeiska samarbetet kan och måste spela.

I centerns miljömotion till årets riksmöte föreslås vidare att en internationell miljöfond byggs upp av industriländerna genom att varje land avsätter 0,1 procent av BNI. Pengarna skall satsas på att skydda regnskogarna, hindra ökenutbredning, utveckla miljövänlig teknik och förnybar energi. Genom ett icke-spridningsavtal föreslås länderna förbinda sig att inte sprida miljöföroreningar och avfall.

## Utökat samarbete med Östeuropa

### Nya förutsättningar

1988 har varit ett genombrottsår för förbättrade relationer mellan öst och väst. Som vi framhöll inledningsvis har den öppnare politiken i framför allt Sovjetunionen skapat helt nya samarbetsförutsättningar. Vissa av de östeuropeiska statsledningarna visar visserligen en hårdare och mer konservativ attityd, men det förefaller rimligt att anta att den nya öppenheten kommer att få ett allmänt genomslag.

Denna utveckling kan få en oerhört stor betydelse ur såväl säkerhetspoli-

tisk som ekonomisk synpunkt. Det svenska handlandet i den nuvarande situationen bör enligt vår uppfattning framför allt präglas av två hänsyn. Den ena är det ur allmänpolitisk synpunkt önskvärda i att efter bästa förmåga främja en fortsatt positiv utveckling i östeuropa. Det andra är behovet att ta vara på möjligheterna att vidga vår egen samarbetsfär genom intensifierade kontakter med de östeuropeiskaländerna, varav många är våra grannländer.

I samband med Sveriges ökade intresse för närmare samarbete i Europa, har centern betonat att detta bör gälla både väst och öst. Regeringen har utökat organisationen kraftigt för att driva harmoniseringsarbetet med EG. Vi anser att ett åtgärdsprogram bör utarbetas för att öka kontakterna också med östeuropa och dess motsvarighet till EG, SEV (COMECON). Den framtida tillväxtpotentialen och möjliga exportmarknaden är kanske på lång sikt mycket stor, inte minst med tanke på de eftersatta materiella behoven.

Inom 100 mil från Stockholm bor 112 miljoner människor, varav 79 miljoner, dvs. 70 % inom SEV. Inom 150 mil finns nära 400 miljoner, varav drygt hälften i öst.

Näringslivets organisation i Sovjetunionen håller på att förändras. Stats-handelssystemet mjukas upp. Enskilda företag har nu rätt att bedriva handel, om de kan skaffa hårdvalutan själva. Företagen ska täcka sina kostnader och får själva besluta om investeringar. Ett hinder för en snabb tillväxt av handeln är att valutan inte är konvertibel. Förhoppningsvis kommer motsvarande utveckling till stånd i övriga östeuropeiska länder.

I FN har de östeuropeiska staterna visat ett nytt och engagerat intresse för miljöfrågorna. President Gorbatsjov framhöll i sitt tal inför FN:s generalför-samling i december 1988 att det nuvarande industrisamhället måste ändra riktning och sluta förstöra miljön. Miljöproblemen är mycket stora i öst. Det behövs kapital och ny teknisk kunskap för de investeringar som förnyar näringslivet.

Utvecklingen i Baltikum är av stor betydelse, även ur svensk synvinkel. De baltiska republikerna, Estland, Lettland och Litauen ligger oss geografiskt nära och vi förenas med dem genom många historiska och kulturella band. I arbetet på att öka våra kontakter österut finns det skäl att särskilt prioritera kontakterna med de baltiska republikerna. Kontakterna bör utvecklas på såväl nationell som regional nivå. Särskilt bör eftersträvas ökade kontakter och handelsutbyte mellan Gotland, sydöstra Sverige och det baltiska området.

### **Pågående aktiviteter**

Svenska företag har gått in i joint ventures med sovjetiska företag och kooperativa institutet har kontakter med nystartade kooperativ. Ett vänorts-utbyte planeras mellan församlingar i Västerås stift och kyrkor i Ryssland. Svenska kommuner har tagit kontakt med kommuner i Estland och överväganden förekommer nu på flera håll om att etablera reguljära vänortskontakter av det slag som finns mellan kommuner i de nordiska länderna. Diskussioner pågår om utökade färjeförbindelser mellan svenska och baltiska hamnar. Initiativ har tagits för ett utökat kulturutbyte, bland

annat genom besök av en stor svensk kulturdelegation. Exempelen på ökade kontakter som redan kommit tillstånd kan mångfaldigas.

Ett intressant projekt har utarbetats av en idéellt arbetande grupp som vill få till stånd rening av Wisla-floden, som är en av Östersjöns värsta förorenare. Gruppen har föreslagit ett ambitiöst vetenskapligt program för att kartlägga föroreningarnas ursprung och föreslå åtgärder.

### **Åtgärdsprogram för ett ökat östsamarbete**

Sverige bör finna konstruktiva vägar för att underlätta ett utökat samarbete med de östeuropeiska länderna. Regeringen bör få i uppdrag att utarbeta ett samlat åtgärdsprogram för detta och återkomma till riksdagen i en särskild proposition. Följande element bör lämpligen ingå i ett sådant program:

Den svenska diplomatiska representationen behöver förstärkas för att stödja en ökad svensk aktivitet. En sådan utökning bör bland annat innefatta kulturattachéer och handelssekreterare. Det är enligt vår uppfattning önskvärt att ett särskilt konsulat upprättas med ansvar för kontakterna med de baltiska republikerna. Ett sådant konsulat bör eventuellt också kombineras med ett handelssekreterarkontor.

Handelsutbytet kan stimuleras med förstärkt kompetens vid de svenska beskickningarna, genom åtgärder som utväxling av handelsdelegationer samt arrangerande av gemensamma seminarier och mässor på ur handels- och investeringssynpunkt intressanta områden.

Kultursamarbetet bör främjas genom att särskilda resurser ställs till förfogande för ett ökat utbyte av utställningar, turnéverksamhet, etc. Svenska folkrörelser och ideella föreningar bör få stöd för att etablera kontakter och besöksutbyte med liknande organisationer i främst de baltiska republikerna, men också i andra länder.

Miljöområdet är ett viktigt och brådskande fält för ett utökat samarbete. Särskilt angeläget är det givetvis att få till stånd åtgärder som kan minska belastningen på Östersjön. Det tidigare omnämnda Wisla-projektet är ett exempel på hur ett sådant samarbete kan gå till, och bör noga övervägas. Också på luftvårdsområdet är samarbetsbehovet stort, med hänsyn till den långväga spridningen av försurande utsläpp. Sverige bör aktivt verka för internationella miljöfonder som kan underlätta ett tekniskt och ekonomiskt samarbete för att råda bot på den allvarliga miljösituationen i flera av våra grannländer.

Svenska massmedier bör uppmuntras i sin bevakning av händelser och den politiska, kulturella och ekonomiska utvecklingen i Östeuropa. Det kan bl.a. ske genom ett ökat stöd från de svenska beskickningarna. Särskilda journaliststipendier för att möjliggöra fördjupade analyser bör också övervägas.

Kommunikationerna behöver förbättras. Särskilt angeläget är det att få till stånd reguljära flyg- och färjeförbindelser med de baltiska republikerna.



Med hänvisning till vad som anförts hemställer vi

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om det oförenliga i svensk neutralitetspolitik och ett medlemskap i EG,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av att olika harmoniseringsåtgärder prövas med hänsyn till dess effekt på svensk försörjningstrygghet och trovärdigheten i vår neutralitetspolitik,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen av det ekonomiska samarbetet och handeln med olika delar av världen på frihandelns grund,

4. att riksdagen hos regeringen begär initiativ för att stärka EFTA:s roll och organisation enligt det i motionen anförda,

[att riksdagen hos regeringen begär initiativ inom EFTA i syfte att främja handeln med Nordamerika, Östeuropa och Japan enligt vad som anføres i motionen,<sup>1</sup>]

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om samlat nordiskt agerande angående gemensam harmonisering i förhållande till EG,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anføres om vikten av att bevaka den sociala dimensionen i EG-samarbetet,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om vikten av att ta till vara de mindre företagens intresse i samband med en ökad samverkan med EG,

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anføres om behovet av att utvärdera konsekvenserna av avregleringen inom valutaområdet,<sup>2</sup>]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anføres om Sveriges relationer med det europeiska monetära systemet (EMS),<sup>2</sup>]

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anføres om behovet av förstärkta regionalpolitiska insatser i samband med ett ökat samarbete med EG,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anføres om vikten av ett utökat EG-samarbete i fråga om forskning och utveckling,

10. att riksdagen hos regeringen begär inrättandet av en särskild parlamentarisk kommitté för att följa EG-förhandlingarna,

11. att riksdagen hos regeringen begär en kontinuerlig rapportering av utvecklingen i fråga om EG- och EFTA-samarbetet i enlighet med vad som anføres i motionen,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anføres om vikten av ett utökat samarbete med Östeuropa,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anføres om prioritering av kontakterna med de baltiska republikerna,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i Mot. 1988/89  
motionen anförts om inriktningen av ett utökat samarbete med U561  
Östeuropa,

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i  
motionen anförts om miljösamarbetet i Europa.

Stockholm den 24 januari 1989

*Olof Johansson (c)*

*Karl Erik Olsson (c)*

*Gunnar Björk (c)*

*Pär Granstedt (c)*

*Karin Israelsson (c)*

*Per-Ola Eriksson (c)*

*Larz Johansson (c)*

*Görel Thurdin (c)*

*Karin Söder (c)*

*Gunilla André (c)*

*Börje Hörnlund (c)*

*Agne Hansson (c)*

<sup>1</sup> 1988/89:N354

<sup>2</sup> 1988/89:F1222



